МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Фармацевтичний

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

«_01_» _09_ 20_2_ р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма: Управління охороною здоров'я та фармацевтичним бізнесом

Одеса - 2023

Затверджено:

Засіданням кафедри менеджменту охорони здоров'я

Одеського національного медичного університету

Протокол № 1 від "28" 08 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Олена РУДІНСЬКА

Розробники:

завідувач кафедри, к.е.н., доц. Рудінська О. В.

професор кафедри, д.е.н., доц. Борщ В. І.

професор кафедри, д.е.н., проф. Мартинюк О. А.

доцент кафедри, к.мед.н. Бусел С.В.

доцент кафедри, к.е.н., доц. Кусик Н. Л.

доцент кафедри, к.е.н., доц. Князькова В. Я.

ТЕМА 1.
ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Мета: Набуття здобувачем вищої освіти знань базових засад фінансового менеджменту в закладах охорони здоров'я, в фармацевтичних закладах, формування елементів загальних та спеціальних компетентностей у сфері фінансового менеджменту.

Основні поняття:

1. Макроекономічний погляд і роль медичної галузі в економіці країни.
2. Виміри економічного добробуту.
3. Україна на економічній карті світу. Роль медицини в економіці країни.
4. Тренди економіки та фінансів в охороні здоров'я XXI століття.
5. Роль НСЗУ у фінансовій системі України.
6. Про створення спроможної мережі міста Одеси та Одеської області.

ПЛАН

1. **ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ: (ПІДГОТОВКА ДО ЛЕКЦІЇ)**

Про створення спроможної мережі в Україні, міста Одеси та Одеської області.

29-30 березня 2023 в м. Кошице (Словаччина) відбувся європейський кластерний форум Clusters meet regions.

Головна тема форуму – інтеграція українських кластерів та МСП в індустріальні екосистеми ЄС.

Організаторами форуму виступили: Європейська платформа кластерної співпраці (ECCP) від імені Європейської Комісії в партнерстві зі Словацьким інноваційним та енергетичним агентством, Союзом словацьких кластерів, Українським кластерним альянсом (УКА) і мережею Enterprise Europe Network.

Програма міжнародної співпраці EU4Business, яку на замовлення Європейського Союзу й уряду Німеччини виконує GIZ Ukraine, надала фінансову і технічну підтримку УКА для участі у заході.

https://www.clusters.org.ua/blog-single/integration-of-uaclusters_kosice/

Ключові завдання української делегації ставились як:

- Промоція проєкту УКА, які готувались п'ятьма Ресурсними центрами (Агрохарчова, Інжиніринг – Машинобудування, Медична галузь, Індустрія 4.0, Смарт.Сіті та Технології подвійного призначення).
- Промоція УКА, кластерів, МСП та їх членів, вихід на конкретні домовленості про співпрацю з єврокластерами, включно з входженням в нові, спільні європейські проєкти.
- Встановлення та розвиток відносин з ключовими стейкхолдерами кластерного руху як за кордоном, так і в Україні.

На початку липня 2022 року Верховна рада ухвалила законопроект №2347, який запускає наступний етап медичної реформи – формування спроможної мережі лікарень.

МИХАЙЛО РАДУЦЬКИЙ

Голова Комітету ВР з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування

Кластерна мережа медзакладів: в чому перевага?

Відновлення та розвиток мережі медичних закладів на деокупованих територіях відбувається за принципом госпітальних кластерів. Які переваги кластерна мережа має над існуючою (ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОЮ)?

https://lb.ua/blog/mykhailo_radutskyi/515951_klasterna_merezha_medzakladiv_chomu.html

Нова мережа закладів формуватиметься відповідно до принципу госпітальних округів та поділятиметься на надкластерні, кластерні, загальні та пункти первинної меддопомоги. Зокрема принцип кластеризації вже закладений у Плані розвитку та відновлення закладів охорони здоров’я Київщини.

Система госпітальних округів передбачає кілька рівнів допомоги залежно від складності випадку та важкості стану пацієнта. «Швидка» повинна доставити пацієнта не до найближчої лікарні, а до закладу, який може надати необхідний вид допомоги.

Наближення менш складних послуг до пацієнта та концентрація високотехнологічних послуг для важчих випадків дозволить покращити надання медичної допомоги.

Наднакластерні лікарні будуть максимально оснащені сучасним обладнанням та надаватимуть пацієнту найширший спектр послуг. В кластерному медзакладі пацієнт зможе отримати медичні послуги при найбільш поширених хворобах. Загальні лікарні надаватимуть базові медичні послуги для пацієнтів однієї або кількох громад.

"Надкластерні" — це всі інші напрямки, які не включені в попередні. Також деякі заклади охорони здоров'я, такі як кардіодиспансери, що мають стаціонарну допомогу, як онкологічні диспансери — вони поки що залишаються відокремленими закладами. Всі інші заклади, наприклад, поліклініки, які мають амбулаторну допомогу, центри СНІДу, та інші — вони, в цілому, будуть об'єднуватися, так би мовити, у велику парасолю надкластерної лікарні" - розповіла керівниця експертної групи.

Пологові будинки

Якщо вони мають велику спроможність, вони фінансово спроможні, то вони в цьому плані розвитку госпітального округу потенційно можуть бути відокремленими юридичними особами. Але питання доцільності, чи варто їх об'єднувати — це питання, виключно, плану розвитку госпітального округу і тут моделі можуть бути різні.

Об'єднання медичних закладів

МАРШРУТ ПАЦІЄНТІВ

Формується так званий "маршрут пацієнтів", він має відповідати їхнім потребам, особливо, коли це стосується критичних станів."Зараз розробляються нові маршрути екстреної медичної допомоги, які будуть засновані на принципах кластеризації. МОЗ буде затверджувати план розвитку госпітальних округів до 1 липня 2023 року і буде все прописано, тобто, куди везтимуть пацієнта. За яким принципом будуть вести — закріплюється на регіональному рівні.

Доля медперсоналу

Будуть посилюватися вимоги до якості. Питання медсестер може постати дуже гостро, бо дуже багато спеціалістів виїхали з країни й вже працевлаштовані за кордоном і частина з них вже не повернеться. Чи буде відбуватися скорочення лікарів? Їх і так не вистачає і я

прогнозую, що може відбуватися додаткове залучення, міграція певна по лікарських закладах і набуття додаткових спеціалізацій"

2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Чому реструктуризація лікарень є найбільшим викликом в СОЗ України?
2. Які заходи необхідно вжити для їх реалізації?
3. Визначіть джерела фінансування закладу охорони здоров'я.
4. Добровільне медичне страхування в Україні та його перспективи розвитку.
5. Загальнообов'язкове медичне страхування в Україні: проблеми та перспективи впровадження.
6. Поясніть сутність фінансово-економічних процесів, які протікають в охороні здоров'я, в умовах ринкової економіки.
7. Охарактеризуйте коло проблем, як виникають при фінансово-економічних відносинах в медицині.
8. Охарактеризуйте медичний заклад як підприємство.
9. Розкрийте такий тип ефективності стосовно охорони здоров'я як соціальна ефективність.
10. Розкрийте такий тип ефективності стосовно охорони здоров'я як медична ефективність.
11. Розкрийте такий тип ефективності стосовно охорони здоров'я як економічна ефективність.
12. Поясніть розташування пріоритетів ефективності в медицині на макроекономічному рівні.
13. Поясніть розташування пріоритетів ефективності в медицині на мікроекономічному рівні.
14. Охарактеризуйте основні групи ресурсів в економіці та в охороні здоров'я.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ:

Теми доповідей / рефератів:

1. Особливості управління сучасним медичним закладом в Україні.
2. Основні напрями розвитку фінансового менеджменту в охороні здоров'я у світі.
3. Головні етапи медичної реформи в Україні 2018 - 2022 рр.
4. Структура та головні функції Національної служби здоров'я України.
5. Регулювання підприємницької діяльності в охороні здоров'я в Україні.
6. Державна політика та державне регулювання фінансування медичної та фармацевтичної діяльності в Україні.
7. Концепція розвитку охорони здоров'я України. Перспективи кластеризації
8. Організація охорони здоров'я в Україні на регіональному рівні. Джерела диверсифікації фінансових ресурсів
9. Ліцензування медичної практики в галузі охорони здоров'я в Україні.
10. Ліцензування медичної практики в галузі охорони здоров'я: міжнародний досвід.

4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

ТЕСТУВАННЯ ЗА ТЕМОЮ 1:

1. У розвинених країнах склалися базові моделі формування фінансового потенціалу охорони здоров'я. Модель, при якій фінансові ресурси охорони здоров'я формуються за рахунок страхових внесків підприємців, працюючих громадян і субсидій держави (при цьому, основним є фінансування з позабюджетних фондів медичного страхування), це:

А. державна модель формування фінансових ресурсів охорони здоров'я

Б. бюджетно-страхова модель формування фінансових ресурсів охорони здоров'я

В. приватна модель формування фінансових ресурсів охорони здоров'я

Г. персоніфікована модель формування фінансових ресурсів охорони здоров'я

Д. суспільна модель формування фінансових ресурсів охорони здоров'я

2. В світовій практиці, з точки зору організаційно – фінансових особливостей, сформовано моделі охорони здоров'я. До якої моделі відноситься ця характеристика «...роль уряду в такій системі обмежена, він визначає перелік основних послуг, які повинні надаватися застрахованим, встановлює групи населення, які повинні бути застраховані, регулює величину страхового внеску, розглядає спірні питання...»:

А. державна система (бюджетна, національна, беверіджська система, соціалістична модель

Б. система соціального медичного страхування (страхова система, бісмаркська система, німецька модель)

В. приватна система (американська модель, приватна медицина)

Г. система охорони здоров'я перехідної стадії реформування механізму фінансування з страхового до бюджетного

3. Прямі та непрямі показники впливу охорони здоров'я на економіку країни за рахунок поліпшення показників здоров'я населення і проведення профілактичних заходів, визначають:

А. соціальну ефективність в охороні здоров'я

Б. медичну ефективність в охороні здоров'я

В. економічну ефективність в охороні здоров'я

Г. демографічну ефективність в охороні здоров'я

4. Показники зниження захворюваності, інвалідності, смертності населення та підвищення фізичного розвитку, народжуваності, середньої тривалості життя населення, визначають:

А. соціальну ефективність в охороні здоров'я

Б. медичну ефективність в охороні здоров'я

В. економічну ефективність в охороні здоров'я

Г. демографічну ефективність в охороні здоров'я

4.СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Менеджмент у системі медичної допомоги населенню: навч. посібник Вишнивецький І.І., Гур'янов В.Г., Жила А.В., Журавель В.І., Кожемякіна Т.В., Короткий О.В., Парій В.Д., Матукова Г.І., Матукова-Ярига Д.Г., Юнгер В.І./ За заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В.Д. і д. мед. н., проф. Журавля В.І.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. − Київ, 2023. – 1289 с. ISNB 978-617-95316-1-3.
2. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Лєснікова К. С. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Економіка і

суспільство. 2017. Вип. 11. С. 277-282.
3. Мельник Л.А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здоровоохоронної галузі. Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018, No 11. – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336 .
4. Ахламов А.Г., Кусик Н.Л. Економіка та фінансування охорони здоров'я: навчально-методичний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2011. 134 с.
5. Бондар А.В. Фінансування сфери охорони здоров'я в різних країнах. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/16620/1/344-587-588.pdf.
6. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров'я: навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.
7. Кіча Д.І., Фоміна А.В. Основи економіки та фінансування охорони здоров'я. URL: http://medbib.in.ua/osnovyiekonomiki-finansirovaniya.html.
8. Методичні рекомендації з питань перетворення закладів охорони здоров'я з бюджетних установ у комунальні некомерційні підприємства: Робоча група з питань реформи фінансування сфери охорони здоров'я України МОЗ України. URL: http://moz.gov.ua/article/news/metodichni-rekomendacii-z-pitan-peretvorennja-zakladiv-ohoroni-zdorovja-z-bjudzhetnih-ustanov-na-komunalni-nekomercijni-pidpriemstva.
9. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я України до 2030 року. URL: https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%2024.2022.pdf
10. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров'я: навчальний посібник / В. І. Борщ, О. В. Рудінська, Н. Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
11. Посилкіна О.В., Гладкова О.В. Актуальні проблеми фінансового забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я в Україні в умовах їх реформування. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/32_71_2/9.pdf

Додаткова:

1. Наказ МЕРТ України No205 від 02.03.2015 «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15#Text
2. Електронний інструмент для полегшення процедури складання, затвердження та контролю за виконанням фінансового плану надавача медичних послуг https://moz.gov.ua/finansi
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2022 р. No 1464 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF#Text
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. No 410 «Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ No 1117 від 18.12.2018, No 134 від 27.02.2019, No 1073 від 27.11.2019 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. No 391 «Про затвердження вимог до надавача послуг з медичного обслуговування населення, з яким головними розпорядниками бюджетних коштів укладаються договори про медичне обслуговування населення» {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ No 707 від 05.09.2018} https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-2018-%D0%BF
6. Історичні етапи та проблемні питання впровадження ДСГ в Україні Додаток 2, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590229623000011
7. МОЗ України: Що було, є і буде. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf.

8. Презентація МОЗ України для Національної ради реформ «На шляху до європейської системи охорони здоров'я». URL: http://reforms.in.ua/sites/default/files/upload/docs/6.2._reforma_oz_presentacia2015_04_16.pdf.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int.
2. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: http://medstat.gov.ua/ukr/main.html.
3. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html.
4. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
5. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
6. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
7. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-rynku-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini.

ТЕМА 2.
ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ЦІЛІ, МЕТОДИ, МЕХАНІЗМИ. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ І ФІНАНСОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ

Мета: Набуття здобувачем вищої освіти знань базових засад фінансового менеджменту в закладах охорони здоров'я, в фармацевтичних закладах, формування елементів загальних та спеціальних компетентностей щодо аналізу фінансової звітності: Ф1 Баланс, Ф2 Звіт про фінансові результати, Ф3 Звіт про рух грошових коштів, Ф4 Звіт про власний капітал.

Основні поняття:

1. Фінансовий менеджмент: цілі, методи, механізми.
2. Фінансова звітність як універсальна фінансова мова.
3. Загальна структура фінансового балансу (Ф1).
4. Ключові співвідношення між активами та зобов'язаннями і їх значення для управління фінансами (коефіцієнтний аналіз).
5. Категорії «Прибуток» і «Дохід». Принципові відмінності.
6. Структура звіту про фінансові результати (Ф2).
7. Звіт про рух грошових коштів (Ф3).
8. Взаємозв'язки фінансових звітів.

ПЛАН

1. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ: (ПІДГОТОВКА ДО ЛЕКЦІЇ)

Оскільки з реформою системи фінансування охорони здоров'я пацієнт має вільний вибір стосовно лікаря, стосовно медичного закладу, в якому отримувати медичну допомогу,

комунікація стає дуже актуальною, адже надавачі медичних послуг починають конкурувати за своїх пацієнтів.

Тому важливо приділити увагу комунікаційним показникам, аналіз яких допоможе з'ясувати респектабельність закладу та його взаємозв'язок з пацієнтами. Серед таких показників:

• кількість згадок про заклад в медіа та соцмережах;
• частка пацієнтів, які залишили позитивний відгук про заклад;
• кількість навчальних заходів, в яких взяв участь персонал відділення або пацієнти;
• кількість пацієнтів, які отримали зворотний зв'язок.

За допомогою показників з пацієнторієнтованості досліджується досвід пацієнтів. Прикладами показника можуть бути індекс лояльності або показники задоволеності пацієнта з даних опитування. Такий аналіз дає можливість зрозуміти, що є позитивного, а що, навпаки, потребує покращення, щоб пацієнти обирали лікарів саме в цьому закладі і взагалі цей заклад для отримання медичної допомоги.

7. **Звіт про рух грошових коштів (Ф3).**

Звіт показує рух грошових коштів, котрий виникає в процесі здійснення діяльності підприємства. У ньому є дані про активи, які знаходяться у касі фірми, та інформація про надходження, зняття та перекази з банківських рахунків. Суми формуються із усіх надходжень та виплат фірми. Різниця між ними та залишок на момент початку розрахунку і є результат звіту.

Типовий приклад Звіту про рух грошових коштів — це депозити на банківських рахунках. Якщо внесок за три місяці, не показати в Звіті, отримати дані по коштах буде непросто. У П(С)БУ вони не згадуються. Тому Звіт охоплює рахунки 301, 302, 311, 312, 313, 314, 351. Окрім того, зображаються гроші «в дорозі» у гривнях та іноземній валюті (рахунки 333, 334).

Грошові потоки розподілені по трьох напрямках діяльності, що спрощує аналіз фінансового стану компанії на певний період. Завдяки цьому вдається максимально синхронізувати витрати та надходження коштів і сформувати фінансовий запас. Це дає змогу запобігти дефіциту коштів. В окремих випадках це допомагає уникнути банкрутства компанії.

Методика складання Звіту про рух грошових коштів може відрізнятися залежно від призначення. До розділу операційної діяльності є можливість складати звіт непрямим способом. Він же допомагає під час аналізу та прогнозування. Простіший прямий метод, який застосовується для визначення руху коштів у фінансовій та інвестиційній діяльностях.

Грошові кошти — це

Цим терміном зазвичай називають будь-які кошти, які використовує компанія. Враховуються надходження за надані послуги і реалізовані товари, готівка, національна та іноземна валюта, усі інші види коштів.

У Звіті враховуються будь-які грошові кошти. Саме це допомагає якісно оцінити продуктивність діяльності компанії. Навіть грошові засоби для масштабування підприємства та прибуток, який гарантовано отримають у майбутній період, показують у Звіті.

До поняття «грошові кошти» належать:

- надходження на банківські рахунки;
- готівка в касах підприємства;
- відсотки по депозитах;
- кошти в дорозі (надходження майбутнього періоду);
- цифрові та електронні гроші;
- кошти в національній та іноземній валюті.

Грошові кошти підприємства можуть бути власні або позикові. У будь-якому випадку вони враховуються у Звіті.

Джерелом власних коштів може бути:

1. Статутний капітал. Це кошти та інші активи, які власники фірми вкладають під час відкриття. До статутного капіталу можуть бути зараховані не тільки грошові кошти, але й обладнання, нерухоме майно, транспорт та інші матеріальні цінності.
2. Виторг від основної діяльності. Оплата за товари чи послуги, які надає компанія, є головним джерелом надходження грошових коштів. Однак на це впливає конкурентне середовище, умови оплати, стан ринку, витрати на виробництво та вартість реалізації.
3. Інші прибутки. Компанія має можливість отримувати доходи від інших видів діяльності. Наприклад, здаючи в оренду вільні будівлі, транспорт та обладнання.

Іноді власних коштів не вистачає для повноцінної діяльності компанії. Тоді використовують позичені. Джерелом є кредитування або цінні папери. У першому випадку фірма бере гроші у фінансових організацій, використовуючи для поточної та інвестиційної діяльності. До цього джерела належать довгострокові та короткострокові кредити. Акції, облігації та інші цінні папери, які випускає та реалізує компанія, дають можливість збільшити прибуток або залучити додаткові кошти для розвитку.

Грошовий потік — це

Означає будь-які надходження та витрати компанії. До цього поняття належать не тільки готівка, але і безготівкове переміщення коштів. У точному перекладі цей термін означає «рух грошових коштів».

Грошові потоки — це безперервний процес. Аналіз цього чинника активно використовують у фінансовому менеджменті. Саме він допомагає оцінити ефективність праці підприємства загалом і кожного окремого процесу.

Використовується декілька формул для грошового потоку. Вони відрізняються методами обчислення:

1. Чистий грошовий потік — це зміни в залишках коштів за певний період. Враховуються загальні кошти.
2. Операційний грошовий потік — це надходження і витрати фірми в ході постійної діяльності.
3. Фінансовий потік — це рух коштів, пов'язаний зі змінами довгострокового капіталу. Як власного, так і позиченого.
4. Загальний потік — це фактичні кошти, які надходять до фірми та витрачаються нею за певний період.

Повноцінно активне підприємство постійно формує як доходи, так і витрати. Враховувати обидва чинники — обов'язково. Наприклад, несвоєчасна сплата за поставлені

товари та послуги може призвести до виникнення касового розриву. Це своєю чергою позбавить підприємство можливості розрахуватися за власними зобов'язаннями.

У Звіті про рух грошових коштів ключовим поняттям є чистий потік. Його обчислюють за трьома показниками:

1. Операційна діяльність. Сукупність надходжень за продаж товарів, послуг, виплат за оренду, витрати на забезпечення та обслуговування цього процесу. Також враховують податок на дохід.
2. Фінансова діяльність. Рух коштів по кредитах або лізингу. Сплата відсотків за використання позичених коштів.
3. Інвестиційна діяльність. Купівля або продаж нематеріальних активів та інші інвестиційні дії, які не підпадають під визначення грошових коштів.

Довідка! Окремим чином у Звіті враховують зміни від курсових різниць. Вони відзначаються поза вказаними видами діяльності.

Види рухів

Під час складання Звіту фахівці використовують два методи: прямий та непрямий. У першому випадку виконати завдання легше, але деякі чинники залишаються поза увагою. Наприклад, кредитні заборгованості та дебіторка. Другий метод призначений для управління усім капіталом. Він безпосередньо пов'язаний з балансом та враховує прибутки майбутніх періодів, отримання та сплати за кредитними зобов'язаннями, амортизацію та інші важливі параметри.

8. Взаємозв’язки фінансових звітів.

Як читати та аналізувати фінансову звітність

http://pmguinfo.dp.ua/images/documents/korp_otnosheniya/poleznie_publikacii/5_analiz_fin_otchetnosti.pdf

Фінансова звітність допомагає менеджерам відповісти на найрізноманітніші питання:

- Звідки беруться гроші цієї організації? Куди він дівається?
- Чи відповідає місія цієї організації її грошима? Чи відображають його доходи та витрати основну місію, пріоритети та стратегію?
- Скільки витрат цієї організації вона контролює? Скільки його витрат спрямовують зовнішні зацікавлені сторони, такі як донори, клієнти чи інвестори?
- Скільки, якщо така є, ця організація звітує в «резерви» або «фонд дощового дня»? З огляду на його операції, яким буде оптимальний рівень запасів?
- Чи має ця організація достатньо фінансових ресурсів для покриття своїх зобов'язань у міру їх настання?

Бюджетування проти бухгалтерського обліку

Якщо ви хочете знати, як медичний заклад пов'язує свої гроші зі своєю місією, ознайомтеся з його бюджетом. Якщо бюджет вимагає більше витрат в одній програмі та менше в іншій, це говорить нам багато про пріоритети цієї організації. Якщо одна з її програм працює в збиток, але прибуток іншої програми субсидує цей збиток - це також чітке твердження про те, як ця організація виконує свою місію. Бюджет громадської організації викладає багато унікальних способів, які вона робить ці зв'язки.

Але іноді ми хочемо порівняння «яблука до яблук». Іноді ми хочемо знати, чи взаємозв'язок між місією та грошима організації однаковою або відрізняється від подібних організацій. Іноді ми хочемо знати, наскільки ефективно організація виконує свою місію порівняно зі своїми однолітками. Іноді ми хочемо знати, чи є організація порівняно хорошим чи поганим фінансовим здоров'ям. Щоб відповісти на ці типи питань, потрібна інформація, знайдена тільки у фінансовій звітності. У цьому розділі ми розглянемо основні фінансові звіти, які готують більшість громадських організацій, і основні поняття бухгалтерського обліку, які вам знадобляться, щоб зрозуміти цифри, які відображаються в цих звітах.

Більш того, нам може знадобитися порівняти фінанси організації з фінансами інших організацій. Якщо витрати нашої організації перевищили її доходи, ми можемо вважати це невдачею. Якщо, звичайно, ми не бачимо, що всі організації, як це, також боролися. Якщо він не зміг інвестувати в своє капітальне обладнання, ми можемо подумати, що він нехтує власними можливостями надання послуг, якщо ми не побачили, що інші організації роблять той самий компроміс. Ці типи порівнянь вимагають фінансової інформації, яка базується на стандартизованій фінансовій інформації з широкого набору припущень. Бюджети рідко стандартизуються таким чином.

На щастя, ми можемо отримати цю інформацію з фінансової звітності організації. Фінансова звітність є основним «виходом» або «результатом» з бухгалтерської функції організації. Бухгалтерський облік - це процес обліку, класифікації та узагальнення економічних подій у процесі, який призводить до складання фінансової звітності. На відміну від бюджетів, цифри, наведені у фінансовій звітності, базуються на *загальноприйнятих принципах бухгалтерського обліку (GAAP)*, які прописують, коли і як організація повинна визнавати різні види фінансової діяльності.

Фінансова звітність розповідає нам, що насправді сталося. Чи перевищили доходи організації її витрати? Чи оплачували речі готівкою, або *в кредит*? Його інвестиції придбали цінність або втратили цінність? Скільки виручки потрібно було б зібрати в майбутньому, щоб заплатити за капітальні поліпшення і обладнання? Бухгалтери часто бачать себе виконавцями підзвітності. Ось чому бюджетники та бухгалтери часто не бачать віч-на-віч.

Ці два світогляди відрізняються багатьма іншими важливими способами. Як уже згадувалося, бюджетування є перспективним (тобто про майбутнє), де бухгалтерський облік є ретроспективним (тобто орієнтованим на минуле). Бюджети розраховані переважно на внутрішню аудиторію — виборних посадових осіб та членів правління, керівників департаментів та керівників програм тощо — де бухгалтерський облік створює фінансові звіти здебільшого для зовнішньої аудиторії платників податків, інвесторів, регуляторів та фінансувачів. Бюджетування фокусується на ресурсах, які будуть надходити в організацію та виходити з неї, також відомі як *фокус фінансових ресурсів*. Бухгалтерський облік зосереджується на довгострокових ресурсах, які контролює організація, та її довгострокових зобов'язаннях щодо витрат, також відомих як *фокус економічних ресурсів*. Бюджетування - це баланс між доходами та витратами, де бухгалтерський облік - це баланс між активами організації та претензіями до цих активів.

2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Роз'ясніть функції фінансового менеджменту: акумулювання (пасивів), перерозподіл, прибутковість (активів)
2. Як досягти диверсифікації фінансування закладів охорони здоров'я
3. Опишіть структурно баланс медичного закладу, Ф1
4. Опишіть структурно звіт про фінансові результати медичного закладу, Ф2
5. У чому полягає метод фінансових коефіцієнтів
6. Показники ефективності діяльності медичного закладу (групи коефіцієнтів)
7. Які показники характеризують фінансову автономію медичного закладу?
8. Які показники характеризують ліквідність медичного закладу?
9. В чому принципові відмінності категорій «Прибуток» і «Дохід»
10. Які шляхи забезпечення фінансової автономії медичного закладу?

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ:

Скласти словник основних понять з теми.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:
ТЕСТУВАННЯ ЗА ТЕМОЮ 2:

1. **Це висловлення найбільш повно характеризує дисципліну «Фінансовий менеджмент»**

а) вид професійної діяльності, спрямований на управління фінансово господарчою діяльністю фірми на основі сучасних методів;

б) це наука управління рухом фінансових ресурсів і фінансових відносин, що виникають між господарюючими суб'єктами в процесі руху фінансових ресурсів;

в) процес реалізації мети управління фінансами й здійснення впливу на них за допомогою фінансових методів;

г) мистецтво управління фінансовими ресурсами;

2. Це не принцип, а завдання фінансового менеджменту

а) оптимальна комбінація короткострокових і довгострокових цілей розвитку фірми;

б) забезпечення найбільш ефективного руху фінансових ресурсів;

в) освоює недостатньо досліджені за кордоном напрямки фінансового менеджменту;

г) виявляє особливості фінансового менеджменту для різних суб'єктів бізнесу.

3. Об'єктом управління фінансового менеджменту є:

а) організація грошового обігу, забезпечення фінансовими коштами та інвестиційними цінностями, основними та оборотними засобами, організація фінансової роботи;

б) фінанси підприємства (закладу охорони здоров'я);

в) фінансові менеджери;

г) основні фонди.

4. Суб'єктом управління фінансового менеджменту в сфері охорони здоров'я є:

а) організація грошового обігу в медичних закладах, постачання фінансовими коштами та інвестиційними цінностями, основними та оборотними засобами, організація фінансової роботи;

б) фінанси підприємства (закладу охорони здоров'я);

в) загальний вид діяльності, який відображає відносини людей в

фінансовій роботі.

г) держава, виробники ведичних послуг, медичні заклади, споживачі (пацієнти), замовники медичних послуг.

5. Матеріальна основа фінансового менеджменту – це:

а) оборотні кошти.

б) реальний грошовий обіг, тобто економічний процес, який викликає рух вартості, що супроводжується певним потоком грошових платежів та розрахунків.

в) фінанси підприємства;

г) основні фонди.

6. Фінансовий менеджмент спрямований на управління...

а) фінансовими ресурсами;

б) фінансовими відносинами;

в) фінансовими ресурсами ї відносинами;

г) усіма ресурсами підприємства.

7. Фінансовий менеджмент виконує комплекс таких функцій:

а) відтворна, розподільча, координуюча;

б) відтворна, перерозподільча, контрольна;

в) відтворна, регулююча, контрольна.

г) немає вірної відповіді

8. До нормативного забезпечення фінансового механізму відносять:

а) закони, накази, статут юридичної особи.

б) норми, інструкції, методичні вказівки

в) інформацію різного виду та роду

г) всі відповіді не є вірними

1. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна література

1. Чайка Т.Ю., Лошакова С.Є., Водоріз Я.С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/139.pdf

2. Корнилюк Р. Коефіцієнтний фінансовий аналіз. URL: https://blog.youcontrol.market/koiefitsiientnii-finansovii-analiz/#%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7-D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-D0%B3%D1%80%D1%83%D0%BF

3. Дема Д. І., Дорохова Л. М., Віленчук О. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Житомир: ЖНАЕУ, 2018. 320с.

4. Економіка охорони здоров'я : Підручник / За заг. ред. д.м.н., проф. Парія В.Д.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. Житомир: ТОВ «Видавничій дім «Бук-Друк»», 2021. – 288 с.

5. Економічний аналіз використання ресурсів у системі охорони здоров'я / За загальною редакцією проф. В.Д.Парія / Навч. посібн. – Житомир: «Полісся», 2015. – 148 с.
6. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Ніпіаліді О. Ю. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2018. 482 с.

Додаткова література

1. Менеджмент у системі медичної допомоги населенню: навч. посібник Вишнивецький І.І., Гур'янов В.Г., Жила А.В., Журавель В.І., Кожемякіна Т.В., Короткий О.В., Парій В.Д., Матукова Г.І., Матукова-Ярига Д.Г., Юнгер В.І./ За заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В.Д. і д. мед. н., проф. Журавля В.І.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. − Київ, 2023. – 1289 с. ISNB 978-617-95316-1-3.
2. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Лєснікова К. С. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 277-282.
3. Мельник Л.А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здоровоохоронної галузі. Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018, No 11. – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336 .
4. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: Пер. з англ. / Дес Дерлоу. – К: Наукова думка, 2001. – 242 с.
5. Іванчов П.В. (2020). Фінансовий механізм державного управління трансформацією медичної системи України в ринкових умовах. Актуальні проблеми економіки No9 (231), 2020, 132-141. Режим доступу:
https://eco-science.net/wp-content/uploads/2021/08/9.20_topic_Ivanchov-P.V.132-141-1.pdf
6. Кожемякіна Т.В., Романченко Н.В. Аналіз змін у фінансуванні медичних закладів України та оцінка ефективності використання їх активів. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2023.Том 8. Випуск 1. С. 107-114. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14b41280-bd4d-4f44-9567-2f3e04bfb10c/content
7. Chanturidze, T., Esau, M., Hölzer, S., & Richardson, E. (2016). Introducing diagnosis-related groups in Kazakhstan: evolution, achievements, and challenges. Health policy, 120(9), 987-991. Режим доступу:
https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168851016301798
8. The importance of good governance in hospital payment reform – a case study from Ukraine.Karl Karol, Serhii Hryshchuk, Karolina Kalanj, Valentyn Parii Health Policy OPEN. 2023. P. 100089. Режим доступу: https://doi.org/10.1016/j.hpopen.2023.100089 .
9. Класифікатори МКХ10, АСНІІ (онлайн-доступ – дашборди НСЗУ.Режим доступу: https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/disease-intervention-classificators
10. «Таблиця співставлення медичних послуг з кодами національного класифікатора НК 025:2021 "Класифікатор хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я" та/або національного класифікатора НК 026:2021 "Класифікатор медичних інтервенцій"» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 03 квітня 2020 року No 773 зі змінами та доповненнями). Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0773282-20#Text

Інформаційні ресурси:

1. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19
2. Закон України No 2002-VIII від 6 квітня 2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n237
2. Національна служба здоров'я України. //[Електронний ресурс] – Режим доступу -

https://nszu.gov.ua/
3. Податковий Кодекс України, ст. 133.4. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. No 410 «Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» {Із змінами, внесеними згідно з Постановами
5. КМ No 1117 від 18.12.2018, No 134 від 27.02.2019, No 1073 від 27.11.2019}
6. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2022 р. No 1464 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF#Text
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2023 No 174 «Деякі питання організації спроможної мережі закладів охорони здоров'я» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2023-%D0%BF#Text
9. Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх». – URL: http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203

ТЕМА 3.
ФОРМУВАННЯ РЕСУРСІВ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я. МОДЕЛІ ТА СИСТЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОЗ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти знань щодо ефективності фінансових ресурсів в медичних закладах, формування елементів спеціальних компетентностей з формування та використання ресурсів (в т.ч. фінансових) в закладах охорони здоров'я, формування практичних навичок з використання моделей та систем фінансування охорони здоров'я.

Основні поняття:
1. Фінансові ресурси закладів охорони здоров'я.
2. Моделі та системи фінансування охорони здоров'я.
3. Визначення потреби медичної установи у фінансових ресурсах

ПЛАН

1. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ:

ПІДГОТОВКА ДО ЛЕКЦІЇ

Існує **п'ять основних моделей** для систем охорони здоров'я залежно від джерела фінансування:

1. модель Беверіджа (Великобританія),
2. модель Бісмарка (Германія),
3. модель національного медичного страхування та система прямих платежів (США),
4. модель "з власної кишені".
5. Змішана (найбільш використовувана на сучасному етапі)

Перша – це система охорони здоров'я, відома під назвами: державна, бюджетна, бюджетно-страхова. Характерна тим, що пріоритетним джерелом фінансового забезпечення, частка якого може становити від 50 до 90% у загальній структурі витрат на охорону здоров'я, є кошти державного та місцевих бюджетів.

Друга модель – це система охорони здоров'я, яку фінансують здебільшого за рахунок коштів страхових фондів, котрі держава створила за принципами соціального страхування.

Це так звана страхова система охорони здоров'я, в основі якої – модель Бісмарка.

Третя модель – приватна система охорони здоров'я, яка функціонує переважно на принципах приватного підприємництва. Основними джерелами її фінансового забезпечення є кошти громадян, організацій, підприємств, які можна використовувати на потреби охорони здоров'я безпосередньо або через приватні страхові фонди, а фінансова участь держави обмежена і мінімальна. Типовим представником приватної моделі охорони здоров'я є США. В країні функціонує розгалужена мережа приватних закладів охорони здоров'я, де медичне обслуговування надають або за пряму оплату або за рахунок коштів приватного страхування здоров'я.

Діяльність державних і муніципальних медичних закладів спрямована на благодійництво та підтримку незахищених верств населення. Тому значний обсяг медичної допомоги в даній країні надають на платній основі, й приватні кошти становлять більше 58% усіх витрат на охорону здоров'я. З них близько 27% – пряма особиста оплата населення за медичні послуги, і майже 32% – це кошти, які надходять через систем

Нині страхову модель охорони здоров'я активно застосовують у всьому світі, що підкреслює її практичне значення та економічну стійкість.

Страхова медицина функціонує в Австрії, Бельгії, Німеччині, Нідердандах, Люксембузі, Франції, Швейцарії та інших країнах. За даними ВООЗ, страхуванням здоров'я охоплено понад 800 млн. осіб, і майже 74% витрат на лікування хворих компенсують із страхових фондів.

Як свідчить світовий досвід, історично склалися три основних варіанти організації страхових систем охорони здоров'я.

Перший варіант передбачає централізовану систему медичного страхування, за якої центральна страхова організація відповідає за страхування всіх громадян країни. Перевагою такої системи є відносна простота управління, низькі адміністративні видатки, а недоліком – обмежені можливості щодо залучення місцевих ресурсів, недостатньо оперативне реагування на потреби населення.

Другий варіант базований на територіальних страхових організаціях, які діють самостійно. Децентралізована система більше зорієнтована на місцеві потреби дає змогу краще врахувати соціально-демографічну та епідеміологічну ситуації, що сприяє залученню додаткових коштів для задоволення специфічних потреб застрахованих. Зростає відповідальність органів управління медичним страхуванням за стан здоров'я громадян та медичної допомоги на місцевому рівні. Разом з тим, як свідчить досвід західних країн, в умовах дефіциту коштів децентралізована система неспроможна забезпечити досягнення соціально гарантованого мінімуму медичного обслуговування.

Третій варіант організації ґрунтований на поєднанні територіальних і професійних страхових організацій. У кожній галузі або групі підприємств утворюються свої страхові фонди та організації. При цьому базові умови їх створення та зміст страхових програм визначені законодавством.

Найбільшого поширення у країнах із розвинутими системами соціального медичного страхування набув тип організації, який поєднує наявність централізованого страхового фонду та мережі місцевих незалежних страхових організацій.

Кошти акумулюють у центральному фонді, котрий виконує адміністративні функції, а потім розподіляють між страховими організаціями на підставі законодавчо затвердженої формули платежів.

Центральне місце у фінансовому забезпеченні страхової моделі охорони здоров'я належить механізмові обов'язкового медичного страхування.

З економічної точки зору, медичне страхування – це система заходів щодо створення спеціального грошового фонду для відшкодування витрат на медичні послуги та інші матеріальні збитки, пов'язані з погіршенням здоров'я, працездатності, порушенням соціальної активності людини

Лісовська О. О. Теоретичні засади функціонування моделей фінансування системи охорони здоров'я https://core.ac.uk/reader/322563630

2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Надайте класифікацію основних фінансових ресурсів медичної установи.
2. Охарактеризуйте основний капітал медичної установи.
3. Охарактеризуйте оборотний капітал медичної установи.
4. Назвіть основні структурні елементи фінансового середовища медичних установ.
5. Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на державній системі фінансування.
6. Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на системі соціального медичного страхування.
7. Дайте характеристику моделі охорони здоров'я заснованій на приватній системі фінансування.
8. Розкрийте сутність реформування фінансування охорони здоров'я в Україні на бюджетно-страхову модель.
9. Назвіть та охарактеризуйте основні методи фінансування медичних установ на макрорівні.
10. Дайте характеристику соціальних нормативів у сфері охорони здоров'я в Україні як основи для визначення гарантованого обсягу медичного обслуговування.
11. Дайте характеристику фінансових нормативів у сфері охорони здоров'я в Україні як основи для визначення гарантованого обсягу медичного обслуговування.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ:

Підготовка до лекційного матеріалу.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

Фінансові ресурси медичної установи можуть розрізнятися за джерелами формування. Статутний капітал, власні доходи (в т.ч. прибуток), амортизаційні відрахування – це:

А. внутрішні джерела формування фінансових ресурсів
Б. зовнішні джерела формування фінансових ресурсів
В. позикові (залучені) фінансові ресурси
Г. позабюджетні (недержавні) фінансові ресурси

Фінансові ресурси медичної установи по ступеню приналежності можуть бути власними та позиковими (залученими). За рухом і результативним використанням яких фінансових ресурсів медичний заклад має більш пильно стежити і

контролювати:
А. за рухом позикових (залучених) фінансових ресурсів
Б. за рухом власних фінансових ресурсів
В. за рухом довгострокових фінансових ресурсів
Г. за рухом короткострокових фінансових ресурсів

Такі виробничі ресурси медичної установи, як: земельні ділянки, будівлі, споруди, устаткування, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар (меблі), багаторічні насадження, – це:
А. основний капітал (основні засоби)
Б. оборотний капітал (оборотні кошти)
В. статутний капітал
Г. залучений капітал

Виробничі ресурси медичної установи діляться на основний і оборотний капітал. До оборотного капіталу (оборотних коштів) медичної установи відносяться:
А. будівлі та споруди медичного закладу
Б. паливо, енергія
В. медичне обладнання, апаратура
Г. фонд заробітної плати медичного персоналу
Д. лікарські засоби та засоби догляду за хворими

Ресурси, що використовуються в одному циклі та переносять свою вартість одразу та повністю на надану медичну послугу, такі як запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, відносять до категорії:
А. основного капіталу (основних засобів)
Б. амортизаційних відрахувань
В. оборотного капіталу (оборотних коштів)
Г. обмежених ресурсів

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Ахламов А.Г., Кусик Н.Л. Економіка та фінансування охорони здоров’я: навчально-методичний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2011. 134 с.
2. Баєва О.В., Чебан В.І. Економіка та підприємництво в охороні здоров'я: навчальний посібник. Чернівці: БДМУ, 2013. 360 с
3. Бондар А.В. Фінансування сфери охорони здоров'я в різних країнах. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/16620/1/344-587-588.pdf.
4. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров’я: навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.
5. Кіча Д.І., Фоміна А.В. Основи економіки та фінансування охорони здоров’я. URL: http://medbib.in.ua/osnovyiekonomiki-finansirovaniya.html.
6. Кусик Н.Л. Розділ 10. Реформування системи фінансування охорони здоров’я в умовах трансформації національної економіки / Трансформаційні процеси в економіці: конкурентоспроможність та інституційна база управління на різних рівнях ієрархії: монографія / за ред. Ніценка В.С. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2016. 507 с.
7. Лісовська О. О. Теоретичні засади функціонування моделей фінансування системи охорони здоров’я https://core.ac.uk/reader/322563630
8. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров’я: навчальний посібник / В. І. Борщ, О. В. Рудінська, Н. Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.

Додаткова:

1. Андрушків І.П. Загальні підходи до міжнародного медичного страхування в окремих країнах. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20 (13). С. 170 – 174.
2. Боднар А.В. Фінансування галузі охорони здоров'я в Україні та у зарубіжних країнах. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. С. 357 - 364.
3. Камінська Т.М. Світові моделі фінансування охорони здоров'я. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого".* 2012. № 1(8). С. 284-285.
4. Кусик Н.Л. Фасиліті – менеджмент як форма державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я. Materiały VIII Międzynarodowej naukowi-praktycznej konferencji *«Aktualne problemy nowoczesnych nauk - 2012»* (07 - 15 czerwca 2012 roku). Volume 4 «Ekonomiczne nauki». Przemyśl: Sp. z.o.o. "Nauka I Studia", 2012. С. 21 – 25.
5. Маттіла У., Гук А., Галайда В. Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я: уроки для України. Київ: Європейська Комісія, проект Tacis BISTRO. 101 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int.
2. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua.
3. Державна казначейська служба України: офіційний веб-сайт. URL: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index.
4. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: http://medstat.gov.ua/ukr/main.html.
5. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html.
6. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
7. Класифікація видів економічної діяльності. URL: https://kved.biz.ua.
8. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
9. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
10. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-rynku-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini.
11. Медико - правовий портал. URL: http://103-law.org.ua.
12. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: https://moz.gov.ua/.
13. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html.
14. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: https://nszu.gov.ua/pro-nszu.

ТЕМА 4. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ГРОШЕЙ У ЧАСІ. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти теоретичних знань щодо оцінки грошей у часі: майбутня та теперішня вартість грошей, формування практичних навичок з використання методики оцінки ефективності фінансових показників діяльності медичного закладу

Основні поняття:

1. Вартість грошей у часі: майбутня та теперішня вартість.

2. Дисконтування грошового потоку.
3. Етапи формування інвестиційної діяльності.
4. Фінансовий аналіз спроможності та стійкості медичного закладу.
5. Дохідність інвестиційної діяльності медичного закладу

ПЛАН

1. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ:

Концепція та методологічний інструментарій обліку фактора інфляції.

Концепція обліку впливу інфляції в управлінні різними аспектами інвестиційної діяльності підприємства полягає у необхідності відображення вартості інвестиційних ресурсів та грошових потоків, а також відшкодування втрат інвестиційних доходів, спричинених інфляційними процесами при здійсненні різних інвестиційних операцій.
Методичний інструментарій оцінки вартості грошей з урахуванням фактора інфляції

майбутня вартість коштів з урахуванням (Si) інфляції розраховується за формулою

$$Su = P \cdot \left[(1 + Ip) \cdot (1 + TИ)\right]^n$$

P - поточна вартість коштів з урахуванням (Pi) фактора інфляції:

$$Pu = \frac{Sн}{\left[(1 + Ip) \cdot (1 + TИ)\right]^n},$$

де Pi – реальна реальна сума вкладу, що враховує фактор інфляції;

Sн – очікувана номінальна майбутня вартість вкладу;

Ip - реальна відсоткова ставка, що використовується у процесі дисконтування вартості;

n - кількість інтервалів, якими здійснюється кожен відсотковий платіж, у загальному обумовленому періоді часу.

Методичний інструментарій розрахунку необхідного рівня прибутковості інвестиційних операцій із урахуванням чинника інфляції.

визначення необхідного розміру інфляційної премії (ПІ)

$$Пі = Р \cdot ТІ$$

визначаємо загальну суму необхідного доходу

$$Dн = Dp + Пі,$$

Dн - загальна номінальна сума необхідного доходу за інвестиційною операцією з урахуванням фактора інфляції в аналізованому періоді;

Dp - реальна сума необхідного доходу за інвестиційними операціями в аналізованому періоді, розрахована за простими чи складними відсотками з використанням реальної процентної ставки

Концепція та методологічний інструментарій обліку факторів ризику.

Концепція обліку фактора ризику полягає в об'єктивній оцінці його рівня з метою забезпечення формування необхідного рівня прибутковості інвестиційних операцій та розробки системи заходів, що мінімізують його фінансові наслідки для інвестиційної діяльності підприємства.

1. Методичні підходи до врахування факторів ризику

Дисперсія – характеризує ступінь коливань (відхилень) досліджуваного показника.

де - Конкретне значення можливих варіантів очікуваного доходу;

- Середнє очікуване значення доходу;

Pi – можлива частота отримання окремих варіантів доходу.

Середнє квадратичне відхилення – характеризує ступінь коливання.

$$\sigma = \sqrt{\sum_{i=1}^{n} \left(R_i - \overline{R}\right)^2 \cdot P_i}$$

Коефіцієнт вариації

$$CV = \frac{\sigma}{\overline{R}}$$

Концепція та методологічний інструментарій обліку фактора ліквідності.

Концепція обліку чинника ліквідності - полягає у об'єктивної оцінці її рівня за наміченими об'єктами інвестування з метою забезпечення необхідного рівня прибутковості з них, відшкодовує можливе уповільнення грошового обороту при реінвестуванні капіталу.

1. Методичний інструментарій оцінки рівня ліквідності інвестицій. Абсолютний показник оцінки ліквідності

ОПл = ПКв-ПКл

де ПКв - можливий період конверсії (перетворення коштів на гроші) конкретного об'єкта чи інструменту інвестування (днях). ПКл – технічний період конверсії. Відносний показник ліквідності

$КЛ_и = \frac{ПК_л}{ПК_в}$, где КЛ$_и$ – коеф-т ліквідності інвестицій.

2. Методичний інструментарій формування необхідного рівня доходності з урахуванням чинника ліквідності.

Визначення необхідного рівня премії за ліквідність (ПЛ):

$$ПЛ = \frac{ОП_л \cdot D_н}{360},$$

где $D_н$ - середня річна норма доходності за інвестиційними об'єктами чи інструментами з абсолютною ліквідністю;

ОПл - загальний період ліквідності конкретного об'єкта (інструменту) інвестування, днями.

Загальний рівень прибутковості інвестицій з урахуванням фактора ліквідності (ДЛ$_{и)}$:

ДЛ$_и$=$D_н$+ПЛ

3. Методичний інструментарій оцінки вартості коштів із урахуванням чинника ліквідності. При нарощенні (майбутня вартість)

$$S_л = P\left[\left(1 + D_н\right) \cdot \left(1 + ПЛ\right)\right]^n$$

При дисконтуванні (теперішня вартість):

$$P_л = \frac{S_л}{\left[\left(1 + D_н\right) \cdot \left(1 + ПЛ\right)\right]^n}$$

2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Чим обумовлена необхідність урахування фактора часу у фінансових операціях? Назвіть основні причини зміни вартості грошей у часі.

2. Що являють собою процеси нарощення і дисконтування?

3. Проаналізуйте проблеми застосування принципів компаундингу (нарощення) та дисконтування (приведення) в Україні.

4. У чому полягає сутність простих і складних відсотків?

5.Основні показники оцінки ефективності інвестиційної привабливості проєкту (медичного закладу)

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ:

1. Інвестор надав ресурс 5 травня на суму 1000000 грн. Термін повернення грошей – 7 листопада. Відсоткова ставка 15% річних. Визначити нарощену суму боргу, що підлягає поверненню (трьома способами).
2. Поточна сума інвестованого капіталу 1 млн.грн. Визначте майбутню вартість грошей через 4 періоди, якщо ставка нарощення (проста ставка відсотків) становить 10 % за період.
3. Інвестор надав ресурс 10 січня на суму 1,5 млн. грн. Термін повернення грошей – 10 квітня. Відсоткову ставку встановлено 20% річних. Рік не високосний. Визначити суму, що підлягає поверненню. Борг повертається одноразовим платежем.
4. Ви маєте 1000000 грн. , бажаєте подвоїти цю суму через 5 років. Яка мінімальна доходність (рентабельність, річна відсоткова ставка прибутковості) (за простим та складним відсотком)?
5. Розрахуйте майбутню вартість FV суми вкладу PV=4000000 грн., термін депозиту 5 років, процентна ставка річна і=9%. Період нарахування процентної винагороди 12 місяців, 6 місяців, 3 місяці. За простими та складними відсотками.
6. Чи достатньо покласти на рахунок 4500000 грн для придбання через 5 років стоматологічного обладнання вартістю 8000000 грн, якщо банківський відсоток становить 9% на рік? За простими та складними відсотками.
7. Банк приймає депозити на 12 місяців за ставкою 5% річних. Визначити реальні результати інвестиційної операції за депозитом 5000 тис. грн. за місячного рівня інфляції 7%.
8. Інвестор пропонує ресурс за умови 15% річних. Яку суму складає первісний внесок, щоб через 3 роки на рахунку отримати 5000000 грн.?
9. На 5 років 12000$ по 12% річних, нарахованих за схемою складних відсотків на залишок коштів. Повертати потрібно в кінці кожного року. Розрахувати загальний (сумарний) платіж за 2 роки відповідно наведених умов.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Показник, який демонструє ефективність інвестицій - це:
А. NPV
Б. PP
В. IRR
Г. ROI

2. Показник періоду окупності інвестиційного проєкту - це:
А. NPV
Б. PP
В. IRR
Г. ROI

3. Показник рентабельності (внутрішньої прибутковості проєкту - це:
А. NPV
Б. PP
В. IRR
Г. ROI

4. Показник, що показує річний відсоток прибутковості - це:

А. NPV

Б. PP

В. IRR

Г. ROI

5. Розрахунок майбутньої вартості грошей у часі враховує:

А. розмір грошового потоку, швидкість обігу грошового потоку

Б. теперішню вартість капіталу, період нарахування відсотків, річний дохід (відсоток)

В. рівень ризиків, рівень інфляції, галузеві особливості проєкту

Г. немає вірної відповіді

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Бізнес-планування: навчальний посібник / Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. Київ: Знання, 2013. 173 с.
2. Бізнес-планування в охороні здоров'я: навчально-методичний посібник для керівників закладів охорони здоров'я за спеціальністю "Організація та управління охороною здоров'я / Ю.В. Вороненко, В.М. Пащенко; за заг. ред. Ю.В. Вороненка. Київ: Генеза, 2016. 334 с.
3. Бочко О.Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери: навчальний посібник. Київ: Ліра, 2017. 218 с.
4. Данченко О.Б., Ленський В.В. Моделі стратегічного менеджменту медичних проектів проектно-орієнтованого медичного закладу. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами.* 2018. № 2(1278). С. 45-52.
5. Макаренко С.М. Бізнес-планування: навчально-методичний посібник для студентів. Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 224 с.
6. Методичні рекомендації для приватно практикуючого лікаря: проект USAID «Підтримка реформи охорони здоров’я». URL: http://healthreform.in.ua/wp-content/uploads/2019/09/manual-for-private-doctor_UA.pdf.
7. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров’я: навчальний посібник / В. І. Борщ, О. В. Рудінська, Н. Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
8. Основи менеджменту та маркетингу в медицині: навчальний посібник / В.Г. Шутурмінський, Н.Л. Кусик, О.В. Рудінська. Одеса: Видавничій дім «Гельветика», 2020. 176 с.
9. Основи менеджменту і маркетингу в медицині: навчальний посібник. Єрошкіна Т.В., Татаровський О.П., Полішко Т.М., Борисенко С.С. Донецьк: РВВ ДНУ, 2012. 64 с.

Додаткова:

1. Менеджмент у системі медичної допомоги населенню: навч. посібник Вишнивецький І.І., Гур’янов В.Г., Жила А.В., Журавель В.І., Кожемякіна Т.В., Короткий О.В., Парій В.Д., Матукова Г.І., Матукова-Ярига Д.Г., Юнгер В.І./ За заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В.Д. і д. мед. н., проф. Журавля В.І.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. − Київ, 2023. – 1289 с. ISNB 978-617-95316-1-3.
2. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Лєснікова К. С. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 277-282.

3. Мельник Л.А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здоровоохоронної галузі. Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018, No 11. – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336.

4. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: Пер. з англ. / Дес Дерлоу. – К: Наукова думка, 2001. – 242 с.

5. Іванчов П.В. (2020). Фінансовий механізм державного управління трансформацією медичної системи України в ринкових умовах. Актуальні проблеми економіки No9 (231), 2020, 132-141. Режим доступу:

https://eco-science.net/wp-content/uploads/2021/08/9.20_topic_Ivanchov-P.V.132-141-1.pdf

6. Кожемякіна Т.В., Романченко Н.В. Аналіз змін у фінансуванні медичних закладів України та оцінка ефективності використання їх активів. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2023.Том 8. Випуск 1. С. 107-114. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14b41280-bd4d-4f44-9567-2f3e04bfb10c/content

7. The importance of good governance in hospital payment reform – a case study from Ukraine.Karl Karol, Serhii Hryshchuk, Karolina Kalanj, Valentyn Parii Health Policy OPEN. 2023. P. 100089. Режим доступу: https://doi.org/10.1016/j.hpopen.2023.100089.

Електронні інформаційні ресурси:

1.Бюджетний Кодекс України, ст. 87, 89, 90 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

2. Всесвітня організація охорони здоров'я: www.who.int

3. Господарський Кодекс України, ст. 78 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15

4. Державний експертний центр: https://www.dec.gov.ua/en/mtd/alphabet-of-evidence-based-medicine/

5. Журнал British Medical Journal: www.bmj.com

6. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12

7. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19

8. Закон України No 2002-VIII від 6 квітня 2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text

ТЕМА 5.
УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК І ПРИНЦИПИ БЮДЖЕТУВАННЯ

Мета: набуття здобувачем вищої освіти теоретичних знань щодо управлінського обліку і принципів бюджетування в закладах охорони здоров'я, формування практичних навичок з використання методики бюджетування та аналізу в медзакладах.

Основні поняття:

1. Сутність і функції управлінського обліку і системи бюджетування.
2. Фінансова структура. Модель CVP-аналізу і точка беззбитковості.
3. Фактори впливу на дохідну частину.
4. Принципи управління грошовими потоками.
5. Організація управлінського обліку. Організація управлінської звітності. Business Intellegence системи для оцінки ключових показників діяльності.
6. Як організувати планування і бюджетування в практиці медичного закладу. Про власні підходи до організації фінансового планування в управлінні медичним

закладом

ПЛАН

1. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ:

Аналіз CVP розглядає вплив варіацій обсягу продажів на витрати та операційний прибуток. Аналіз ґрунтується на класифікації витрат як змінних (витрати, які змінюються прямо пропорційно обсягу продажів) або фіксованих (витрати, які залишаються незмінними в довгостроковій перспективі, незалежно від обсягу продажів). Відповідно, операційний дохід визначається наступним чином:

Операційний дохід = Продажі - змінні витрати - постійні витрати

Аналіз CVP використовується для визначення обсягу продажів, необхідного для досягнення певного рівня прибутку. Тому аналіз виявляє точку беззбитковості, де обсяг продажів дає чистий операційний дохід нульовий та суму відсічення продажів, яка генерує перший долар прибутку.

Аналіз обсягу витрат і прибутку є важливим інструментом, який використовується для керівництва управлінськими, фінансовими та інвестиційними рішеннями.

Метод спирається на наступні припущення:

Ціна продажу за одиницю постійна (тобто кожна одиниця продається за тією ж ціною);

Змінні витрати на одиницю є постійними (тобто кожна одиниця коштує однакову суму);

Загальні постійні витрати є постійними (тобто такі витрати, як орендна плата, податки на майно або страхування, не змінюються в залежності від продажу в довгостроковій перспективі);

Все вироблене продається;

Витрати впливають лише через те, що активність змінюється.

Рівняння: Операційний дохід = Продажі - Змінні витрати - постійні витрати

Продажі = продані одиниці X ціна за одиницю

Змінні витрати = одиниці проданих X вартість за одиницю

Перше рівняння вище можна розгорнути, щоб виділити компоненти кожного елемента рядка:

Операційний дохід = (продані одиниці X ціна за одиницю) - (продані одиниці X вартість за одиницю) - Фіксована вартість

Маржа внеску визначається як Продажі — змінні витрати. Тому,

Маржа внеску ($) = (одиниці продані X ціна за одиницю) - (продані одиниці X вартість за одиницю)

А відсоток маржі внеску е (CM%) обчислюється наступним чином:

CM% = Маржа внеску ($) /Продажі ($)

Відповідно, нижче наведено ще один спосіб виразити взаємозв'язок між маржею внеску, відсотком КМ та продажами:

Маржа внеску $ = Продажі $ X Маржа внеску%

Маржа внеску р відсоток вказує на частину, яку кожен долар продажів генерує для оплати постійних витрат (у нашому прикладі кожен долар продажів генерує $0,40, який

доступний для покриття постійних витрат).

Оскільки змінні витрати змінюються в прямій пропорції (тобто в%) доходу, маржа внеску також змінюється прямо пропорційно доходам, Однак відсоток маржі внеску залишається незмінним.

Приклад:

Доходи $100 - (20 одиниць X $5)

Вар. Витрати $60 - 60% (20 одиниць X 60%)

СМ $40 — 4 0%

Точка беззбитковості досягається, коли загальні витрати та загальні доходи рівні, не приносячи прибутку або збитку (операційний дохід 0 доларів).

Бізнес-оператори використовують розрахунок, щоб визначити, скільки одиниць продукції їм потрібно продати за певною ціною, щоб беззбитковість або отримати перший долар прибутку.

Аналіз беззбитковості також використовується в аналізі витрат/прибутку, щоб перевірити, скільки додаткових продажів (або доходу) потрібно для обґрунтування нових інвестицій.

Наступний графік ілюструє точку беззбитковості на основі кількості обкладинок, що продаються в ресторані

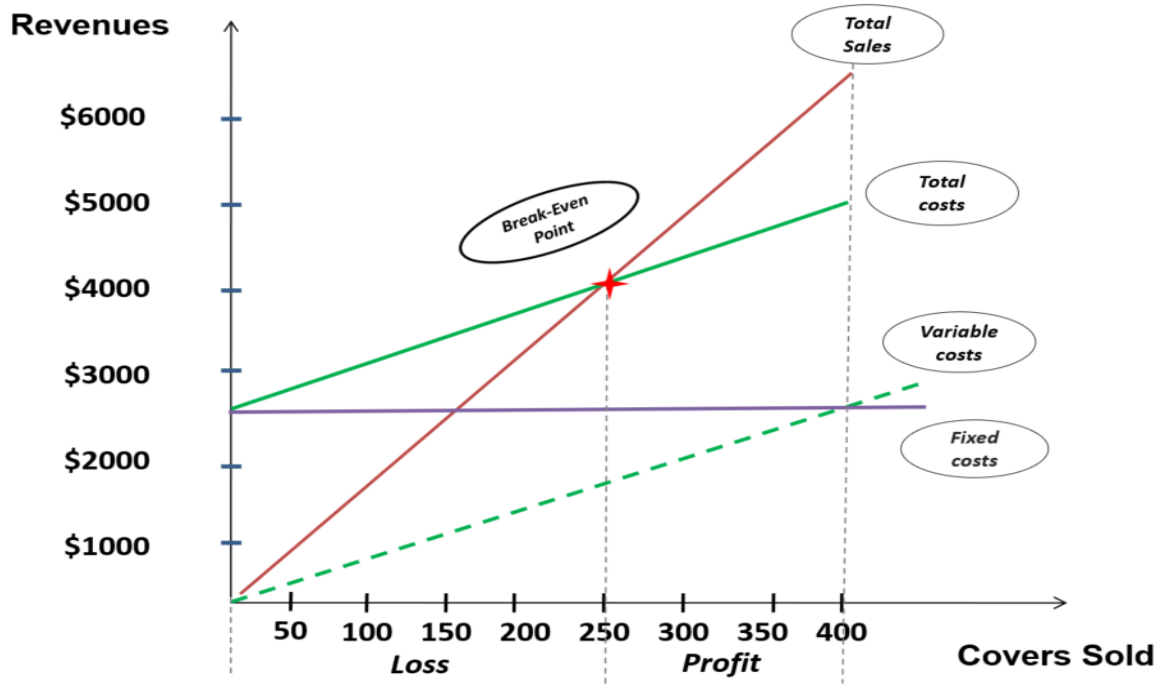

Рис. 5.1 Точка беззбитковості на основі кількості проданих обкладинок в ресторані

Формула для визначення точки беззбитковості у натуральному вираженні

Точка беззбитковості = постійні витрати : витрати на виготовлення продукту

Приклад точки беззбитковості у натуральному вираженні

Наприклад, графік постійних витрат складає:

- Оренду приміщення в місяць – 60 000 грн
- ЗП підлеглим – 40 000 грн
- Інтернет – 300 грн

В місяць постійні витрати складають – 100 300 грн.

Витрати на виготовлення одиниці продукції складають:

- Сировина – 20 грн
- Упаковка – 10 грн
- Доставка – 5 грн

Собівартість виготовлення продукції – 35 грн. Ціна для реалізації – 50 грн.

Точка беззбитковості = 100 300 : (50-35)= 6 686

Тобто, щоб досягнути точки беззбитковості, необхідно продавати 6 686 продуктів щомісяця.

Формула визначення точки беззбитковості підприємства у грошовому вираженні

Точка беззбитковості = виручка х постійні витрати : (виручка – перемінні витрати)

Приклад точки беззбитковості у грошовому вираженні

Наприклад, постійні витрати складають:

- Оренду приміщення в місяць – 60 000 грн
- ЗП підлеглим – 40 000 грн
- Інтернет – 300 грн

В місяць постійні витрати складають - 100 300 грн.

Перемінні витрати складають:

- Бонус від продажів продавцям – 5 000 грн

В місяць перемінні витрати складають - 5000 грн.

Виручка складає в місяць – 90 000 грн.

Точка беззбитковості в грошових одиницях визначається =

(90 000 х 100 300) : (90 000 – 5 000) = 106 200

Тобто, коли виручка досягне 106 200 грн – ця сума буде точкою беззбитковості.

Поняття «Business Intelligence» або, скорочено BI використовується для позначення аналітичних технологій та засобів у цілому.

На їхній основі створюються BI-системи. Їхня мета – підвищити якість інформації для прийняття управлінських рішень. BI-системи раніше були відомі під назвою Систем підтримки прийняття рішень (СППР, DSS-Decision Support System). Які синоніми поняття «СППР» використовують також поняття «аналітична система» або «управлінська система»

BI системами у загальному сенсі називають корпоративний софт для внутрішньої аналітики компанії. Розшифровується як Business Intelligence. Це набір технологій, що дозволяє збирати та аналізувати дані, а також надавати їх у зручній формі.

Компанія завжди використовує кілька джерел отримання даних. Але обробка вручну не дозволяє ефективно структурувати інформацію. Помилки співробітників, повільна швидкість, незрозуміла структура створюють проблеми для бізнесу та не дозволяють повністю оцінити ситуацію. BI система – це інструмент автоматичного збору даних із різних джерел, об'єднання їх у єдину систему та подання у зручному форматі.

Наприклад, у вас заявки йдуть по телефону, з сайту, з месенджерів та з мобільного додатка. Як порахувати кількість клієнтів? Як визначити середній чек? Як зрозуміти, які товари покупців більше цікавлять? Чи можна оцінити цільову аудиторію і зробити прогноз продажу наступного місяця? Під час обробки даних вручну це займе багато часу. А деякі функції зробити просто неможливо.

Що таке система BI? Це програма, яка поєднує всі дані на одній платформі. Її алгоритми вивчають інформацію, структурують та видають вам у зручній формі. У вигляді графіків, таблиць і навіть картинок.

Програмні продукти щодо ефективного аналізу фінансів та медичних операції найбільш впроваджено в медичних закладах приватної форми власності, зокрема в стоматологічних клініках.

Тому вони конкурують на ринку медичних послуг більш вдало та результативно.

2. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Дайте визначення управлінського обліку та бюджетування .
2. Які існують види грошових потоків за масштабами обслуговування господарчого процесу?
3. У чому полягає сутність управління грошовими потоками?
4. Які основні задачі управління грошовими потоками?
5. Які фактори впливають на формування грошових потоків медичного (фармацевтичного) закладу?
6. Які заходи впливають на підвищення суми чистого грошового потоку?
7. Яка основна ціль розробки планів надходження і витрачання грошових потоків?

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ:

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

1. Оберіть медичний (фармацевтичний) заклад (<u>бажано</u> з Вашого власного досвіду, практики)

2. Опишіть фінансову стратегію розвитку з пропозиціями диверсифікації та залучення додаткових ресурсів (Тема 1)

3. Зробіть фінансовий аналіз обраного медичного (фармацевтичного закладу) за методикою фінансових коефіцієнтів (розрахуйте групи коефіцієнтів фінансової стійкості, ліквідності, ефективності, ділової активності) (Тема 2)

4. Якщо у вашому медичному закладі заплановано (реалізується) інвестиційний проєкт (грант), зробіть оцінку інвестиційної привабливості (Тема 4, табл. 4.1)

Розробіть фінансовий план (бюджет) розвитку Вашого медичного (фармацевтичного) закладу з зазначенням статей

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Управління рухом грошових коштів являє собою

а) динамічне управління капіталом з урахуванням зміни вартості в часі;

б) динамічне управління капіталом;

в) управління власним капіталом з урахуванням зміни вартості в часі;

г) управління позиковим капіталом з урахуванням зміни вартості в часі.

2. Який критерій не враховується в розмежуванні короткострокового й довгострокового планування?

а) тривалість планового періоду

б) група активів і зобов’язань, з якими пов’язані питання фінансового планування

в) при короткостроковому плануванні додаткові фінансові потреби не повинні перевищувати 50 % капіталу підприємства г) рішення довгострокового фінансового

планування нелегко призупинити, воно впливає на діяльність компанії тривалий час.

3. До основних завдань бюджетування не відноситься:

а) забезпечення поточного планування

б) облік витрат і результатів по центрах відповідальності, місцям виникнення й окремим видам продукції (послуг)

в) формування довгострокової стратеги розвитку медзакладу

г) обґрунтування витрат медзакладу

д) створення бази для оцінки й контролю планів медзакладу

4. Суб'єкт фінансового планування та бюджетування – це

а) фінансова діяльність суб'єкта господарювання,

б) фінансовий план;

в) фінансові менеджери медзакладу;

г) підприємство (медзаклад).

5. Бюджет коштів – це

а) форма фінансової звітності, яка містить інформацію про майбутній стан медичного (фармацевтичного) закладу на кінець прогнозованого періоду;

б) плановий документ, що відображає майбутні платежі й надходження грошей;

в) виробнича програма, яка визначає заплановані номенклатуру й обсяг виробництва в бюджетному періоді (у натуральних показниках);

г) плановий документ, у якому наведені видатки на заходи, що безпосередньо не пов'язані із виробництвом і збутом продукції (послуг).

2. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна література

1. Чайка Т.Ю., Лошакова С.Є., Водоріз Я.С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/139.pdf
2. Дема Д. І., Дорохова Л. М., Віленчук О. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Житомир: ЖНАЕУ, 2018. 320с.
3. Економіка охорони здоров'я : Підручник / За заг. ред. д.м.н., проф. Парія В.Д.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. Житомир: ТОВ «Видавничій дім «Бук-Друк»», 2021. – 288 с.
4. Економічний аналіз використання ресурсів у системі охорони здоров'я / За загальною редакцією проф. В.Д.Парія / Навч. посібн. – Житомир: «Полісся», 2015. – 148 с.
5. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Ніпіаліді О. Ю. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2018. 482 с.

Додаткова література

1. Менеджмент у системі медичної допомоги населенню: навч. посібник Вишнивецький І.І., Гур'янов В.Г., Жила А.В., Журавель В.І., Кожемякіна Т.В., Короткий О.В., Парій В.Д., Матукова Г.І., Матукова-Ярига Д.Г., Юнгер В.І./ За

заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В.Д. і д. мед. н., проф. Журавля В.І.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. − Київ, 2023. – 1289 с. ISNB 978-617-95316-1-3.

2. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Лєснікова К. С. Роль фінансового планування та

прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 277-282.

3. Мельник Л.А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здоровоохоронної галузі. Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018, No 11. – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336 .

4. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: Пер. з англ. / Дес Дерлоу. – К: Наукова думка, 2001. – 242 с.

5. Іванчов П.В. (2020). Фінансовий механізм державного управління трансформацією медичної системи України в ринкових умовах. Актуальні проблеми економіки No9 (231), 2020, 132-141. Режим доступу: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2021/08/9.20_topic_Ivanchov-P.V.132-141-1.pdf

6. Кожемякіна Т.В., Романченко Н.В. Аналіз змін у фінансуванні медичних закладів України та оцінка ефективності використання їх активів. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2023.Том 8. Випуск 1. С. 107-114. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14b41280-bd4d-4f44-9567-2f3e04bfb10c/content

Інформаційні ресурси:

1. Бюджетний Кодекс України, ст. 87, 89, 90 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

2. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19

3. Закон України No 2002-VIII від 6 квітня 2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text

4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n237

2. Національна служба здоров'я України. //[Електронний ресурс] – Режим доступу - https://nszu.gov.ua/

3. Податковий Кодекс України, ст. 133.4. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. No 410 «Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» {Із змінами, внесеними згідно з Постановами

5. КМ No 1117 від 18.12.2018, No 134 від 27.02.2019, No 1073 від 27.11.2019}

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ «ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ЗВІТНОСТІ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ ЗА МЕТОДИКОЮ ФІНАНСОВВИХ КОЕФІЦІЄНТІВ»

МЕТОДИКА ФІНАНСОВИХ КОЕФІЦІЄНТІВ (R-АНАЛІЗ)

Практикум: КОМУНАЛЬНЕ НЕКОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО "МІСЬКА КЛІНІЧНА ЛІКАРНЯ № 10" ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (Розділ І: 85% балансу, збиток 7% 2024/23

https://clarity-project.info/edr/01999052/finances?current_year=2023

КОМУНАЛЬНЕ НЕКОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО "КОНСУЛЬТАТИВНО-ДІАГНОСТИЧНИЙ ЦЕНТР №20" ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (Розділ І: 30% балансу, 20% збитки за 2024/23)

https://kdc20.itmed.org/upload/uf/71b/Finansova-zvitnist-za-2023-rik.pdf

Контроль за розподілом і використанням грошових потоків здійснюється за допомогою розрахунків фінансових коефіцієнтів.

Фінансові коефіцієнти, поділені на основні 4 групи:

1. фінансової стійкості,
2. ліквідності,
3. рентабельності
4. ділової активності

допомагають визначити сильні та слабкі сторони фінансового планування та бюджетування фінансових потоків бізнесу.

Коефіцієнти оцінки фінансової стійкості дозволяють виявити рівень фінансового ризику, пов'язаного зі структурою джерел формування капіталу компанії, а відповідно і ступінь фінансової стабільності в процесі розвитку. Особливо актуальний R-аналіз при процедурі злиття (поглинання) корпорацій. Для проведення фінансового аналізу використовуються наступні основні показники, представлені в таблиці 1

Таблиця 1

Коефіцієнти фінансової стійкості (розраховуються за формою №1)

№	Показник	Характеристика	Алгоритм розрахунку	Нормативне обмеження
1	**$К_{автономії}$**	Показує частку власного капіталу у загальній сумі джерел коштів (Autonomy Ratio)	$К_А$= р.1495 / р.1900	> 0,5
2	**$К_{фінансової\ залежності}$**	Розраховується відношенням валюти балансу до власного капіталу, є оберненим показником до коефіцієнта фінансової незалежності (Total Assets to Equity). Ще має назву мультиплікатор власного капіталу	$К_{ФЗ}$= р.1900 / р.1495	< 2
3	**$К_{фінансового\ левериджу\ (ризику)}$**	Показує співвідношення залученого і власного капіталу (Debt/Equity Ratio), обернений до коефіцієнту фінансової стійкості (6)	$К_{ФЛ}$ = р.1595+1695/ р.1495	< 0,5
4	**$К_{маневреності\ оборотних\ активів}$**	Характеризує суму власного оборотного капіталу на одну грошову	$К_{МОА}$ = р.1195-1695 / р.1195	0,2

		одиницю оборотних активів		
5	**$К_{маневреності\ власного\ капіталу}$**	Характеризує суму власного оборотного капіталу на одну грошову одиницю власного капіталу (Flexibility Ratio)	$К_{МОА}$ = р.1195-1695 / р.1495	< 1
5.1	**$К_{маневреності\ позикового\ капіталу}$**	Характеризує суму власного оборотного капіталу на одну грошову одиницю позикового капіталу	$К_{МОА}$ = р.1195-1695 / р.1595+1695	> 0,5
5.2	**$К_{концентрації\ позикового\ капіталу}$**	Показує частку позикового капіталу у загальній сумі джерел коштів (валюті балансу)	$К_{КПК}$ = р.1595+1695 / р.1900	< 0,5
6	**$К_{фінансової\ стійкості}$**	Показує співвідношення власного і залученого капіталу	$К_{ФС}$ = р.1495р. / 1595+1695	> 1,3

В розвинених економіках, за умови банківських кредитних відсотків на рівні 2-4%, можливе та рекомендоване нормативне значення показників фінансової стійкості (6) та фінансового левериджу (3) на рівні 1 (100%) (тобто тотожність власних коштів та позичених). Позикові кошти виступають в цьому випадку основним джерелом інвестиційних ресурсів та розвитку бізнесу. Але, якщо банківський кредит дорожче 15 %, пропорційно змінюється і нормативне обмеження коефіцієнтів фінансової стійкості та левериджу. Ми рекомендуємо обмеження фінансового левериджу 0,5, відтоді позиковий капітал не стане причиною фінансової залежності, нестійкості та потенційного банкрутства бізнесу.

Термін "ліквідність" позначає швидкість (кількість годин, днів, років….), з якою актив може бути конвертований в гроші без відчутної втрати вартості. Деякі активи, наприклад, дебіторська заборгованість, зазвичай, може бути легко конвертована в гроші при незначному дисконті. Інші активи, наприклад, будівлі, можуть бути переведені в грошову форму тільки за умови значних знижок. Тому вважається, що дебіторська заборгованість є більш ліквідним активом, ніж будівля. За інших рівних компанія з більш ліквідними активами зможе більш легко відповісти за своїми терміновими зобов'язаннями, ніж компанія з меншою часткою ліквідних активів. Сучасна тенденція міжнародного бізнесу – максимальне підвищення ліквідності активів та пасивів бізнесу, що в результаті гарантує високу мобільність фінансових потоків. Очевидно, що підвищення ліквідності вплине на зниження показників фінансової стійкості та незалежності компанії. Відповідно, чим вище коефіцієнти ліквідності, тим вище фінансові ризики бізнесу.

Таблиця 2

Коефіцієнти ліквідності (розраховуються за формою №1)

№	Показник	Характеристика	Алгоритм розрахунку	Нормативне обмеження
1	**$К_{покриття\ відсотків}$**	Коефіцієнт покриття фінансових витрат. Є відносним показником довгострокової платоспроможності. В	$К_{П}$ = р.1195р. / 1695	> 1

		чисельнику береться величина прибутку до сплати відсотків та податків (EBIT), у знаменнику - витрати на сплату відсотків (Times Interest Earned — TIE — Interest Coverage)		
2	**$К_{швидкої}$ ліквідності**	Показує обсяг середньо- та високоліквідних оборотних активів, що припадає на одиницю короткострокових зобов'язань.	$К_{ШЛ}$ = р. 1120 +1125 +1135+1130+1140+1145+1155+1160+1165+1190 / р.1695	0,6-0,8
3	**$К_{абсолютної}$ ліквідності**	Показує обсяг та високоліквідних оборотних активів, що припадає на одиницю короткострокових зобов'язань.	$К_{АЛ}$ = р. 1160+1165/ р.1695	0,1
4	**$К_{дебіторсько-кредиторської}$ заборгованості**	Свідчить про здатність розрахуватися з постачальниками, працівниками та іншими кредиторами за рахунок дебіторів в межах досліджуваного року.	$К_{Д/К}$ = р. 1120+1125+1135+1130+1140+1145+1155 / р. 1605+1615 +1635+1620+1650+1630+1640+ 1645	> 1

Високе значення показників є негативним, адже свідчить про надмірне відволікання ресурсів підприємства на формування грошових коштів, що призводить до неефективного використання наявних фінансових ресурсів. Адже за умов нормальної економічної ситуації та середньої очікуваної рентабельності підприємства ефективніше вкладати вільні грошові ресурси у власну діяльність, ніж формувати вклади на депозитних рахунках (строкових та до запитання). Як результат розрахунку відносних показників ліквідності – аналітик отримує уявлення про надійність підприємства, рівень поточних фінансових ризиків та ризиків втрати ліквідності, ефективність фінансової політики у короткостроковій перспективі.

Співвідношення прибутку з авансованою вартістю або поточними витратами характеризує таке поняття, як рентабельність діяльності підприємств, організацій та установ (коефіцієнти наведені в таблиці 3).

Для розрахунку рентабельності можуть використовуватися різні види прибутку підприємства: валовий прибуток; прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), тобто від операційної діяльності; прибуток від інших видів діяльності (фінансової, інвестиційної); чистий прибуток. При цьому прибуток зіставляється з авансованою вартістю, яку можна брати в різних варіантах (весь капітал підприємства, власний капітал, позиковий капітал, основний капітал, оборотний капіталі). Показники рентабельності є важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку (та доходу) підприємства. З цієї причини вони є обов'язковими елементами порівняного аналізу та оцінки фінансового стану підприємства.

Таблиця 3

Коефіцієнти ефективності (рентабельності) (розраховуються за формою №1 та №2)

№	Показник	Характеристика	Алгоритм розрахунку

1	**$К_{рентабельності активів}$ ROA**	Розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості активів і характеризує ефективність використання активів бізнесу	Ф 2 р.2350 (2355) / Ф1 р. 1300
2	**$К_{рентабельності власного капіталу}$ ROE**	Характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство, тому найбільший інтерес представляє для наявних і потенційних власників й акціонерів й є одним з основних показників інвестиційної привабливості підприємства, тому що його рівень показує верхню межу дивідендних виплат.	Ф.2 р. 2350 / Ф1 р. 1495
3	**$К_{рентабельності продажу}$ ROS**	Розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) і характеризує ефективність господарської діяльності підприємства	Ф.2 р. 2350 (2355) / Ф2 р. 2000
4	**$К_{рентабельності реалізації продукції}$**	Розраховується як відношення прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) до витрат на її виробництво та збут і характеризує прибутковість господарської діяльності бізнесу від основної діяльності	Ф2 р. 2190 (2195) + 2180 – 2120 / Ф2 р. 2050 +2130+2150

Нормативного обмеження показників рентабельності не існує, але європейські аналітики пропонують > 0,12-0,14.

Стійкий фінансовий стан підприємства в ринкових умовах значною мірою обумовлюється його діловою активністю. Ділова активність підприємства проявляється через розширення ринків збуту продукції, підтримання ділової репутації (іміджу), вихід на ринок праці і капіталу тощо. Ділову активність підприємства характеризують показники ефективності використання робочої сили, основних виробничих фондів, оборотного капіталу, фінансових ресурсів тощо. Деякі з них наведені у таблиці 4

Таблиця 4

Коефіцієнти ділової активності та використання основних засобів

№	Показник	Характеристика	Алгоритм розрахунку	Нормативне обмеження
1	**$К_{ділової активності}$**	Обчислюється як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої величини підсумку балансу підприємства і характеризує ефективність використання усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення	Ф.2 р. 2000/ Ф1 р. 1300	> 0,1

2	**$К_{зносу\ основних\ засобів}$**	Розраховується як відношення зносу основних засобів до первісної вартості основних засобів. Зворотна величина до коефіцієнту оновлення основних засобів (показника інвестиційної активності)	Ф1 р. 1012/ Ф1 р. 1011	Зменш. У динаміці
3	**Фондовіддача**	Фондовіддача – розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної вартості основних засобів. Показує ефективність використання основних засобів підприємства.	Ф2 р. 2000 / Ф1 р. 1010	Збільш. у динаміці
4	**$К_{оборотності\ власного\ капіталу}$**	Розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини власного капіталу і показує ефективність використання власного капіталу	Ф2 р. 2000 / Ф1 р. 1495	Збільш. у динаміці
5	**$К_{завантаження}$**	Зворотна величина до фондовіддачі – коефіцієнт завантаження показує скільки за звітний період витрачено грошових одиниць активу на одну грошову одиницю реалізованої продукції.	Ф1 р. 1010 / Ф2 р. 2000	зменш. у динаміці

Коефіцієнти оборотності (ділової активності) безпосередньо впливають на фінансові результати діяльності підприємства, його платоспроможність. Як результат прискорення обороту вивільнюються матеріальні елементи оборотних активів (менше потрібно запасів сировини, матеріалів, палива, незавершеного виробництва та ін.) і таким чином зменшуються затрати, пов'язані з їх зберіганням. При цьому вивільнюються грошові кошти, які були вкладені в ці запаси, що врешті-решт сприятиме покращенню фінансового стану підприємства.

За результатами фінансового аналізу будуються фінансові плани. Фінансові плани дозволяють орієнтуватися в фінансових можливостях підприємства і вибирати ефективні дії. Бюджетне планування доходів і витрат потрібно для економії грошей, оперативності в управлінні фінансами, зниження непродуктивних витрат і втрат, а також для підвищення достовірності планових показників.

Форма проведення фінансового аналізу – таблиця 5 з наступними висновками й пропозиціями про стан фінансової стабільності й платоспроможності досліджуваного підприємства (корпорації).

Таблиця 5

№п/п	Назв коеф	Формула розрахунків (с вказівкою статей Ф1, Ф2)	Норм. обмеження	Розрахункове значення	Відхилення від норми +/-
				Поч.року/ Кінець року	

У висновках до проведеного фінансового аналізу має бути вказано, чи досліджений медичний заклад за результатами розрахунків є:

- **фінансово – стійким (табл.1, К1)**
- **ліквідним за показником грошового потоку (табл. 2, К4)**
- **фінансово-спроможним (якщо фінансовий результат позитивний) (табл. 3)**
- **перспективним до розвитку та інвестування (табл 4, К1, К2)**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

1. Алшарф І.А.М. Формування механізму управління ефективністю діяльності медичних підприємств та установ: дис. … канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / І.А.М. Алшарф; Міжнародний гуманітарний університет, Чернігівський національний технологічний університет Міністерства освіти і науки України. Чернігів, 2020. 231 с.
2. Аналіз ринку медичних послуг в Україні: чим дорожче лікування, тим цінніше здоров’я. ProConsulting. Аналітика ринків. Фінансовий консалтинг. URL: https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/analiz-rynka-medicinskih-uslug-v-ukraine-chem-dorozhe-lechenie-tem-cennee-zdorove.
3. Ахламов А.Г., Кусик Н.Л. Економіка та фінансування охорони здоров’я: навчально-методичний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2011. 134 с.
4. Менеджмент у системі медичної допомоги населенню: навч. посібник Вишнивецький І.І., Гур’янов В.Г., Жила А.В., Журавель В.І., Кожемякіна Т.В., Короткий О.В., Парій В.Д., Матукова Г.І., Матукова-Ярига Д.Г., Юнгер В.І./ За заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В.Д. і д. мед. н., проф. Журавля В.І.; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця. − Київ, 2023. – 1289 с. ISNB 978-617-95316-1-3.
5. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Лєснікова К. С. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 11. С. 277-282.
6. Мельник Л.А. Сучасний керівник медичного закладу в умовах реформування здоровоохоронної галузі. Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018, No 11. – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336 .
7. Бондар А.В. Фінансування сфери охорони здоров'я в різних країнах. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/16620/1/344-587-588.pdf.
8. Ждан В.М., Голованова І.А., Краснова О.І. Економіка охорони здоров’я: навчальний посібник. Полтава, 2017. 114 с.
9. Кіча Д.І., Фоміна А.В. Основи економіки та фінансування охорони здоров’я. URL: http://medbib.in.ua/osnovyiekonomiki-finansirovaniya.html.
10. Кусик Н.Л. Розділ 10. Реформування системи фінансування охорони здоров’я в умовах трансформації національної економіки / Трансформаційні процеси в економіці: конкурентоспроможність та інституційна база управління на різних рівнях ієрархії: монографія / за ред. Ніценка В.С. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2016. 507 с.
11. Менеджмент та маркетинг в охороні здоров’я: навчальний посібник / В. І. Борщ, О. В. Рудінська, Н. Л. Кусик. Херсон: Олді+, 2022. 264 с.
12. Методичні рекомендації з питань перетворення закладів охорони здоров’я з

бюджетних установ у комунальні некомерційні підприємства: Робоча група з питань реформи фінансування сфери охорони здоров'я України МОЗ України. URL: http://moz.gov.ua/article/news/metodichni-rekomendacii-z-pitan-peretvorennja-zakladiv-ohoroni-zdorovja-z-bjudzhetnih-ustanov-na-komunalni-nekomercijni-pidpriemstva.
13. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я України до 2030 року. URL: https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%2024.2022.pdf
14. Посилкіна О.В., Гладкова О.В. Актуальні проблеми фінансового забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я в Україні в умовах їх реформування. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/32_71_2/9.pdf
15. Рудик. Н. І. Розвиток бюджетування як маркетингової управлінської технології. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. No 1. URL: http://global-national.in.ua

Додаткова:

1. Наказ МЕРТ України No205 від 02.03.2015 «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15#Text
2. Електронний інструмент для полегшення процедури складання, затвердження та контролю за виконанням фінансового плану надавача медичних послуг https://moz.gov.ua/finansi
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2022 р. No 1464 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF#Text
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. No 410 «Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ No 1117 від 18.12.2018, No 134 від 27.02.2019, No 1073 від 27.11.2019 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. No 391 «Про затвердження вимог до надавача послуг з медичного обслуговування населення, з яким головними розпорядниками бюджетних коштів укладаються договори про медичне обслуговування населення» {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ No 707 від 05.09.2018} https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-2018-%D0%BF
6. Історичні етапи та проблемні питання впровадження ДСГ в Україні Додаток 2, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590229623000011
7. Жаліло Л.І., Мартинюк О.І. Розвиток інноваційних технологій в управлінні охороною громадського здоров'я на засадах оновленої політики Всесвітньої організації охорони здоров'я "Здоров'я-2020". *Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики:* матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 27 трав. 2011 р.): т. 1 / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, С.В. Загороднюка. Київ: НАДУ, 2011. С. 201 – 203.
8. МОЗ України: Що було, є і буде. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf.
9. Презентація МОЗ України для Національної ради реформ «На шляху до європейської системи охорони здоров'я». URL: http://reforms.in.ua/sites/default/files/upload/docs/6.2._reforma_oz_presentacia2015_04_16.pdf.
10. Семчук І.В., Кукель Г.С., Роледерс В.В. Впровадження нових підходів до управління закладами охорони здоров'я в умовах ринку. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL:

http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7910.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: www.who.int.
2. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»: офіційний веб-сайт. URL: http://medstat.gov.ua/ukr/main.html.
3. Європейська база «Здоров'я для всіх». URL: http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html.
4. Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: www.euro.who.int.
5. Лабораторія проблем економіки та управління в охороні здоров'я. URL: www.med122.com.
6. Медичний світ: професійна газета. URL: www.medsvit.org.
7. Медична інформаційна система: офіційний веб-сайт компанії Мед-експерт. URL: http://medexpert.ua/ua/medichnij-zaklad/31-medichnij-zaklad/pro-rynku-v-iznoho-medychnoho-turyzmu-v-ukraini.
8. Медико - правовий портал. URL: http://103-law.org.ua.
9. Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: https://moz.gov.ua/.
10. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL: https://www.msp.gov.ua/main/Pro-ministerstvo.html.
11. Національна служба здоров'я України: офіційний веб-сайт. URL: https://nszu.gov.ua/pro-nszu.
12. Національна академія медичних наук України. URL: www.amnu.gov.ua

i. Бюджетний Кодекс України, ст. 87, 89, 90 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

13. Всесвітня організація охорони здоров'я: www.who.int
14. Господарський Кодекс України, ст. 78 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15
15. Державний експертний центр: https://www.dec.gov.ua/en/mtd/alphabet-of-evidence-based-medicine/
16. Журнал British Medical Journal: www.bmj.com
17. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
18. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12
19. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19
20. Закон України No 2002-VIII від 6 квітня 2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я»
21. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text
22. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n237
23. Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 21.06.2012 р. No 5007-VI https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text
24. Кодекс законів про працю України: закон України від 10.12.1971 No 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08.
25. Наказ МЕРТ України No205 від 02.03.2015 «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки»
26. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15#Text
27. Національна служба здоров'я України. //[Електронний ресурс] – Режим доступу - https://nszu.gov.ua/

28. Національна медична бібліотека США. – MEDLINE: www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
29. Податковий Кодекс України, ст. 133.4. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
30. Постанова КМУNo 1138 від 17 вересня 1996 р. «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах»
31. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1138-96-%D0%BF#Text
32. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» від 02.03.2016 No285 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#Text
33. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. No 410 «Деякі питання щодо договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ No 1117 від 18.12.2018, No 134 від 27.02.2019, No 1073 від 27.11.2019} https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF